

Természetes, hogy a mezőgazdaságnak ez az átváltása tömegtermelésről minőségtermelésre, szántóföldről kertre, az ekéről a kapára nem mehetne végbe az igények s ezzel együtt az életeszmény átalakulása nélkül. Ez az átalakulás ma már folyik is. Ha kiszámítanák, hogy egy-egy ember mennyi szántóföldi és mezei árut, tehát szemes terményt és nagy állatot fogyasztott régen és mennyit ma; kiderülne, hogy a zöldségkertek, gyümölcsösök és baromfiak offenzívája korunknak egyik legfontosabb mozgalma; ízlésünk legősibb megnyilvánulásában: az étvágyban rég kertpárti lett. Ez a kertpártiság pedig nem szeszély és véletlen, hanem egy új, művészebb életforma tünete, amelynek a tudatos és uralkodóvá tétele a szellemi élet egész vonalán éppolyan alapfeltétele a minőségtermelésnek, mint ahogyan a minőségtermelés is okvetlen visszahat ennek az életformának a kialakulására. Csak azért mondtam ezt el, hogy a telepítésben ne lássunk gazdasági rész kérdést, s már ennél az első s legfontosabb antinómiánál leszögezzük, hogy a tisztán gazdasági rész megoldásoknak a sorsa csak bukás lehet a lelkek reformja, az antinómiák igazi megoldására teremtett új magyar típus kialakulása nélkül.

SOMOGYI IMRE

Kertmagyarország felé

Budapest, 1942, Magyar Élet. 3–7.

Somogyi Imre (1902–1947) mezőgazdasági szakíró, népművelő „kertmagyarország apostola”. Szegényparaszti sorból önműveléssel szerzett belterjes gazdálkodási ismereteket, amelyeket a szegényparasztság körében népműveléssel oktatót az 1930-as években, miközben Györfly István munkatársaként néprajzi gyűjtéseket is végzett. A Nemzeti Parasztpárt alapító és vezetőségi tagja, az Ideiglenes Nemzetgyűlésben a párt képviselője. A második világháború után a Földművelésügyi Minisztérium Mezőgazdasági és Újjászervezési Csoportját vezette, és alelnöke volt a Földművesek Országos Gazdasági Szövetségének.

A harmincas évek óta új magyar szellemi front kezd kialakulni. Szellemi téren népi íróink lelkében és a valóságban is kezd kibontakozni a szociálisabb, az emberibb, az igazabb közösségi magyar élet. Az urambátyámok Magyarországa, hála Istennek, kihalófélben van. Eddig úri Magyarország voltunk, ezután népi Magyarországnak kell lennünk. Új szellemi világok, új életformák keletkeznek. Ennek az új Magyarországnak a megálmodói és előharcosai, a fiatal paraszt és népi írók, most rakják le az igazán magyar, mindenkit egyformán értékelő szociális új életforma alapjait. De itt álljunk meg egy percre. A gazdasági élet átalakulása nélkül el sem lehet képzelni az új élet kialakulását. Népi íróink megmutatták a mostani társadalom minden szociális és kulturális hibáját, sőt már azt is elének rajzolták, hogy

az új népi, közösségi társadalomnak milyennek kell lennie. Idáig rendben is lenne minden. A hiba csak ott van, hogy a szociális problémákkal a földreformon túl még elméletben sem jutottunk.

Szellemi irányítóink hála Istennek vannak. De az új magyar gazdasági élet nem elégedhet meg a földreformmal. Nem elégedhet meg a javak igazságosabb elosztásával, új gazdasági életformára kell áttérnünk, ha nem akarunk elveszni, ha be akarunk illeszkedni az új népi Európa közösségébe. De olyan gazdasági életre kell berendezkedni, amelyik minden magyar munkáskezet foglalkoztat. A külterjes szemtermelés nagybirtokvédő drága fényűzéséről le kell mondanunk és a magyar földet azoknak a kezébe kell adnunk, akik azon csakugyan dolgoznak is. De nem elég, hogy a földet szétosztjuk. Az nem cél, hogy nagybirtok ne legyen, minthogy az sem cél, hogy minden mezőgazdasági munkásnak földje legyen. Ennek csak eszköznek kell lenni egy olyan életforma kialakításához, amelyben a közösség minden tagja egyformán boldogulni tudjon. Olyan gazdasági életre kell berendezkednünk, amelyikben termelési költség szempontjából versenyezni tudunk más államokkal. Körülbelül tíz esztendővel ezelőttig a hottentotokról, a zulu-kafferekről, az eszkimókról többet tudtunk, mint a legmagyarabb magyarokról, a magyar parasztokról. A világ minden nagy és kis nemzetéről a kötetek egész sora jelent meg magyar nyelven is. A magyar nép életéről, ősi paraszt-kultúrájáról, szociális problémáiról egészen a közelmúltig alig tudtunk valamit. A magyar parasztot a szomorú emlékü népszínművekből, a kaszárnnyából és a kortes hordóról ismerték. A közelmúltig mindig csak azok írtak a magyar népről, a magyar parasztról, akik maguk nem voltak parasztok, azt az életformát soha nem éltek. Tehát nem is ismerhették. Szomorú benne csak az, hogy nem is igen akarták ismerni. Csak váll veregetve, leereszkedni akartak a néphez. Az igazi közeledést szégyelltek. Nem tartották úri dolognak, ha valakinek közeli, vagy még inkább rokonsági kapcsolata volt a néppel. Ezzel a parasztirtózással annyira mentek, hogy a lehető legrosszabbnak tartották parasztnak lenni. Általában szokássá lett nálunk, hogyha valakit nagyon meg akartak bántani, de azért mégis csak úgy, hogy annak törvényes következményei ne legyenek, azt mondták rá, hogy paraszt. Nemcsak a múltban volt így, így van még most is. Nincs a világon még egy állam, ahol egy foglalkozási ágat a többi társadalmi rétegek annyira lenézték volna, annyira lealázónak tartották volna, mint nálunk. Nemcsak az uraink szégyellik a parasztságot, a paraszt kapcsolatot, vagy rokonságot, de így van ezzel a jelzővel, ezzel a fogalommal maga a parasztság is. Az elmúlt esztendőben az egyik felvidéki szövetkezet, a „Hanza”, az újságjában vitasorozatot indított meg: „Parasztok vagyunk-e, vagy nem vagyunk parasztok?” És a hozzászólások 90%-a tiltakozás volt: nem vagyunk parasztok! Ezt a megbélyegző jelzőt azok vállalták, leginkább, akik már nem, vagy sohasem éltek a paraszt életformát. A nagy tömeg, a parasztság nem vállalja. Sem a szegény, sem a zsiros nyakú. Pógároknak, földműveseknek, gazdáknak, kiscgazdáknak, mezőgazdasági termelőknek stb. mondják magukat. A parasztságot nem vállalják. De ez természetes is. Az utolsó évtizedekben a középosztály számottevő tagjait a parasztság szolgáltatta. A leghíresebb orvosok, ügyvédek, mérnökök, stb. a parasztság közül kerültek ki. Legtöbbnek paraszt volt az édesapja, vagy ha az

már nem, akkor az öregapja. Ezek a parasztivadékok renegátok lettek. Szégyellték a parasztságot, szégyellik a fajtájukat. A paraszt elnevezést pedig nekünk vállalnunk kell. Ez a jelző csak addig sértő, amíg tagadjuk, amíg szégyelljük. Ha az öntudatosabb parasztság vállalja, hamarosan megbecsülést jelent.

KERÉK MIHÁLY

A földkérdés és a szociálpolitika

In: Esztergár Lajos – Somogyi Ferenc (szerk.): A magyar szociálpolitika feladatai. A vármegyei szociális tanácsadók és közjóléti előadók pécsi országos szociálpolitikai értekezletén elhangzott előadások. I. köt. Pécs, 1940, Kultúra. 655–666.

Kerék Mihály (Cegléd, 1902. november 22. – Budapest, 1990. május 8.) közgazdász, agrárpolitikus. 1924-ben szerzett gazdaságtudományi diplomát a Budapesti Egyetemen. Ugyanott agrárpolitikából doktorált. 1924-től a Magyar Mezőgazdák Szövetségénél, 1930-tól a Falu Országos Szövetségénél, 1933-tól pedig a 1933-tól pedig a Magyar Gazdaszövetségénél dolgozott. Több szakmai utat tett külföldön, ahol a német, a lengyel és a balti államok agrárviszonyait tanulmányozta. 1936 és 1938 között a Pénzügyminisztériumi Pénzügyintézet Központ tisztviselőjeként dolgozott. 1938 és 1944 belügyminisztériumi tisztviselő volt, Pest vármegye szociális kérdéseivel foglalkozott. Közreműködött a visszacsatolt Felvidéken végrehajtott földreform kidolgozásában. Közben az 1930-as években a Magyar Szemle, az 1940-es években a Magyar Nemzet munkatársa volt. 1945-ben a Független Kisgazdapárt felkészésére részt vett a földreform-törvény szakmai előkészítésében. Kinevezték az Országos Földhivatal elnökének. 1949-ben a pártállami diktatúra kiépülésekor elvesztette a munkáját. 1954-től az Akadémiai Kiadó lexikon-szerkesztőségének munkatársaként dolgozott.

Mindenekelőtt szükségesnek tartom tisztázni, mi köze a szociálpolitikának a földkérdéshez. Mennyiben illeszthetők be a földbirtok helyesebb megosztására irányuló törekvések a szociálpolitikai feladatok körébe? És hol van az a határ, ameddig ezen a téren el lehet menni?

Egészen bizonyos, hogy néhány évtizeddel ezelőtt – vagy talán nem is kell ilyen messzire menni – a magyar társadalom vezető rétegei határozottan tiltakoztak volna, ha valaki szociális viszonyainkat földreformmal akarta volna megjavítani. Ez természetes volt az akkori magyar közgondolkodás liberális beállítottsága mellett, amely irtózott minden beavatkozástól. A természetes fejlődés elvét tabunak tekintették és azzal egyáltalán nem törődtek, hogy az ilyen fejlődés egészséges-e vagy sem és mennyiben felel meg a közösség érdekeinek. A természetes fejlődés különben merő illúzió volt, mert hogyan fejlődhetett volna az élet természetes úton ott, ahol nem volt politikai